

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 19/2024
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(ΤΜΗΜΑ Α΄)
Συνεδρίαση της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2024

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, Σταύρος Σπυρόπουλος, Διονύσιος Χειμώνας, Ευτυχία Κασομένου, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Αντώνιος Αντωνίου, Ελένη Λευθεριώτου, Εμμανουέλα Πανοπούλου, Ουρανία Πατσοπούλου και Γεωργία Παπαδάκη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου 77157ΕΞ2023/17-5-2023 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών (ήδη Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών)/ Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας (και ήδη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας)/ Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών/ Δ/ση Κοινοφελών Περιουσιών/ Τμήμα Β΄.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται:

α) Εάν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ενός Ιδρύματος και μάλιστα Πρόεδρος, μπορεί να εργάζεται στο Ίδρυμα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και να αμείβεται από αυτό και β) εάν δύναται σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ενός Ιδρύματος να ανατίθενται εργασίες της ειδικότητάς τους με αμοιβή, η οποία θα καταβάλλεται από τα έσοδα του Ιδρύματος.

Εισηγήτρια: Ελένη Κωστάντη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α΄ Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

1. Με την με αριθμ./1975 πράξη της συμβολαιογράφου Αθηνών Σ. Μ., συστάθηκε από τον Μ. Χ., Ιδρυτή, κοινωφελές Ίδρυμα με την επωνυμία «Ο. Ίδρυμα ο Α. Β.». Με το με αριθμό .../1976 π.δ. (Α΄ .../1976) εγκρίθηκε η σύσταση του ανωτέρω ιδρύματος και κυρώθηκε ο Οργανισμός του. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 και 2 του Οργανισμού του Ίδρύματος αυτό διοικείται από 5μελές Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ τα μέλη που κωλύονται, παραιτούνται ή απολείπονται, αντικαθίστανται από άλλα που εκλέγονται με απόφαση των υπολοίπων μελών του Ίδρύματος. Κατά την ειδικότερη δε πρόβλεψη στην παράγραφο 4 του άρθρου 4 του ως άνω Οργανισμού του Ίδρύματος τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρέχουν τις υπηρεσίες τους «αμισθί, δικαιουμένων μόνον οδοιπορικών εξόδων, νομίμως αποδεικνυόμενων».

2. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος κατά την με αριθμό .../2021 συνεδρίασή του αποφάσισε την εκλογή του Σ.Δ. ως μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρύματος, σε αντικατάσταση του Προέδρου και Ιδρυτή του, Μ.Χ., ο οποίος απεβίωσε. Μετά τη συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου σε Σώμα, με το ίδιο ως άνω πρακτικό ορίστηκε το νεοεκλεγέν μέλος ως Πρόεδρος του ιδρύματος. Η με αριθμό .../2021 απόφαση του Δ.Σ. του Ίδρύματος διαβιβάστηκε μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά στην ερωτώσα Υπηρεσία για έγκριση από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Από τα συναποστελλόμενα στοιχεία προκύπτει ότι ο νέος Πρόεδρος του Ίδρύματος εργάζεται ήδη από το έτος 2012 στο ίδρυμα με σχέση εξαρτημένης εργασίας, ως τυπογράφος.

3. Περαιτέρω με την με αριθμό/1982 πράξη του Συμβολαιογράφου Αθηνών Ν. Γ. Γ., ο Ο. Α. Λ. σύστησε κοινωφελές Ίδρυμα με την επωνυμία «Λ. Ι. – Μ. τ. Π.», με έδρα την Αθήνα. Με το από.../1982 π.δ. (Β΄.../1982) εγκρίθηκε η σύσταση του ανωτέρω Ίδρύματος και κυρώθηκε ο Οργανισμός του, ο οποίος εν συνεχεία τροποποιήθηκε με τα

π.δ. της .../1985 (Β'.../85),/1989 (Β .../89),/1990(Β' .../90)¹,/1994 (Β'.../94) και .../2008 (Β'..../08).

4. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 8 του Οργανισμού του Ιδρύματος τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρέχουν τις υπηρεσίες τους χωρίς αμοιβή.

5. Το Ίδρυμα με το από 8-7-2019 έγγραφό του προς την ερωτώσα υπηρεσία ζήτησε να διευκρινιστεί το περιεχόμενο του άρθρου 4 παρ. 8 του Οργανισμού του και εάν υπάρχουν περιπτώσεις που μπορούν να αμειφθούν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του και σε καταφατική περίπτωση ποιες, διότι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, που έχει την ιδιότητα του δικηγόρου, υποστήριξε την άποψη ότι τα μέλη μπορούν να αμείβονται όταν εκτελούν για λογαριασμό του Ιδρύματος εργασίες της ειδικότητάς τους.

6. Ενόψει των ανωτέρω η ερωτώσα υπηρεσία λαμβάνοντας υπόψη ότι για τη σύναψη συμβάσεων εξαρτημένης εργασίας στα κοινωφελή Ίδρύματα εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, ενώ για τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οι ειδικότερες διατάξεις του ν. 4182/2013, υπέβαλε το παρόν ερώτημα αναφορικά με το επιτρεπτό ή μη της σύναψης από τα προαναφερόμενα Κοινωφελή Ίδρύματα συμβάσεων μίσθωσης παροχής εξαρτημένης εργασίας ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών, αντίστοιχα, με μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων τους.

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στο άρθρο 109 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων της διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερη της περιφέρειας, όταν βεβαιωθεί ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως ο νόμος ορίζει...».

¹ Όπως αυτό διορθώθηκε με το ΦΕΚ Β'.....της/1990.

8. Επίσης, στα άρθρα 61, 65, 66, 68, 69 , 108, 109 και 110 του Αστικού Κώδικα ορίζονται ότι:

Άρθρο 61 «Ένωση προσώπων για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού, καθώς επίσης σύνολο περιουσίας που έχει ταχθεί στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού, μπορούν να αποκτήσουν προσωπικότητα (νομικό πρόσωπο), αν τηρηθούν οι όροι που αναγράφει ο νόμος» .

Άρθρο 65 «Το Νομικό πρόσωπο διοικείται από ένα ή περισσότερα πρόσωπα. Όταν η διοίκηση είναι πολυμελής, αν δεν ορίζεται κάτι άλλο στη συστατική πράξη ή στο καταστατικό, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων».

Άρθρο 66 «Μέλος της διοίκησης δεν δικαιούται να ψηφίσει, αν η απόφαση αφορά την επιχείρηση δικαιοπραξίας ή την έγερση ή την κατάργηση δίκης μεταξύ του νομικού προσώπου και του μέλους ή του συζύγου του ή εξ αίματος συγγενούς του έως και τον τρίτο βαθμό».

Άρθρο 67 «Όποιος έχει τη διοίκηση νομικού προσώπου φροντίζει τις υποθέσεις του και το αντιπροσωπεύει δικαστικά και εξώδικα...».

Άρθρο 68 «Η έκταση της εξουσίας εκείνου που έχει τη διοίκηση προσδιορίζεται από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό. Ο προσδιορισμός αυτός ισχύει και για τους τρίτους. Με τη συστατική πράξη ή το καταστατικό ορισμένες υποθέσεις μπορούν να ανατεθούν σε ιδιαίτερο πρόσωπο. Η εξουσία του, σε περίπτωση αμφιβολίας, εκτείνεται και σε κάθε συναφή πράξη. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την αντιπροσώπευση και την εντολή».

Άρθρο 69 «Αν λείπουν τα πρόσωπα που απαιτούνται για τη διοίκηση του νομικού προσώπου ή αν τα συμφέροντα τους συγκρούονται προς εκείνα του νομικού προσώπου, ο ειρηνοδίκης διορίζει προσωρινή διοίκηση ύστερα από αίτηση όποιου έχει έννομο συμφέρον.»

Άρθρο 108 «Αν με ιδρυτική πράξη μια περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του».

Άρθρο 109 «Η ιδρυτική πράξη γίνεται είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο».

Άρθρο 110 «Στην ιδρυτική πράξη πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η περιουσία που αφιερώνεται και ο οργανισμός του. Το διάταγμα που εγκρίνει το ίδρυμα μπορεί να ορίσει ή να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει τον οργανισμό, με τον όρο ότι η θέληση του ιδρυτή θα παραμείνει σεβαστή. Η συμπλήρωση ή η τροποποίηση μπορεί να γίνει με τους ίδιους όρους και με μεταγενέστερο διάταγμα με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 119».

9. Περαιτέρω στα άρθρα 1 παρ. 1,2,3 και 4, 2 παρ. 1 και 2, 10 παρ. 1, 17 παρ. 4 και 6, 19 παρ. 1 εδ. α΄ και παρ. 5 εδ. β΄, 48 παρ.1, 3 και 5, 50 παρ.1, 51 παρ. 1, 52 παρ. 1, 58 παρ. 4, 6 και 7 και 82 παρ.1,8 και 9 του ν. 4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (Α΄ 185), όπως ισχύουν, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1: «1.Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως:

1. «Κοινωφελής περιουσία»: το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό... Οι όροι «κοινωφελής περιουσία», «περιουσία» και «εθνικό κληροδότημα» ταυτίζονται.

2. «Συστατική πράξη»: η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου.

3. «Κοινωφελής σκοπός»: κάθε εθνικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και γενικά επωφελής για την κοινωνία, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός.

4. «Αρμόδια αρχή»: είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων. 5. ...»

Άρθρο 2 «1. Το Δημόσιο έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών.

2. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον τα σχετικά θέματα δεν ρυθμίζονται καθόλου ή ρυθμίζονται ελλιπώς στη συστατική πράξη. Οι κανόνες δημόσιας τάξης του κώδικα υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση.3....4. ...»

Άρθρο 10 «1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των

παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησης της.2...3. ... 4...»

Άρθρο 17 παρ. 4 και 6 «1...2...3...4. Το πρόσωπο που ορίζεται ως εκτελεστής της διαθήκης ή διοικητής ιδρύματος οφείλει να δηλώσει αν αποδέχεται τον ορισμό του, με έγγραφη δήλωση που υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την ημέρα που του γνωστοποιήθηκε η δημοσίευση της και προσκλήθηκε να αναλάβει τα καθήκοντα του ή από την καθ' οιονδήποτε τρόπο γνώση του διορισμού του. Η αρμόδια αρχή προς την οποία υποβλήθηκε δήλωση περί αποδοχής του διορισμού από τον εκτελεστή οφείλει να εξετάσει αν συντρέχουν οι λόγοι ανικανότητας του άρθρου 18 και σε θετική περίπτωση να προβεί στην αντικατάσταση του κατά το άρθρο 19. 5...

6. Ο εκκαθαριστής, ο εκτελεστής και ο διοικητής του ιδρύματος θεωρείται ότι ασκούν, μετά την αποδοχή του διορισμού τους, δημόσιο λειτούργημα και υπάγονται ως προς την άσκηση του στην εποπτεία και τον έλεγχο της αρμόδιας αρχής.»

Άρθρο 19 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 5 εδ. β' «1. Οι εκκαθαριστές περιουσιών, εκτελεστές διαθηκών και διοικητές ιδρυμάτων αντικαθίστανται από την αρμόδια αρχή αν παραβούν διατάξεις της διαθήκης ή του παρόντος Κώδικα, καθώς και αν αμελούν εν γένει στην άσκηση των καθηκόντων τους. Λόγους αντικατάστασης αποτελούν επίσης και η σύγκρουση συμφερόντων αυτών, των ανιόντων, κατιόντων, αδελφών και της συζύγου τους προς την περιουσία...2...3... 4...

5...Ο έλεγχος της αρμόδιας αρχής περιορίζεται στην εξέταση τυχόν συνδρομής κωλυμάτων διορισμού, κατά τις διατάξεις του παρόντος κώδικα και τους όρους της συστατικής πράξης. Η ενημέρωση από την αρμόδια αρχή περί συνδρομής κωλυμάτων υποχρεώνει το όργανο να αντικαταστήσει τον διορισθέντα....6....»

Άρθρο 48 παρ.1, 3 και 5 «1. Οι συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών συνάπτονται με τις κάτωθι διαδικασίες αναλόγως προϋπολογισμού. Ειδικότερα, για προϋπολογισμό: α) ..., β) ... γ) ..., δ) μέχρι πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, εγγράφως με απευθείας ανάθεση σε οικονομικό φορέα της επιλογής του οργάνου διοίκησης της κοινωφελούς περιουσίας, μετά από συνοπτική έρευνα αγοράς. Για τις συμβάσεις των οποίων ο προϋπολογισμός είναι ίσος ή κατώτερος από χίλια (1.000) ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, το όργανο διοίκησης μπορεί να προσφύγει στον οικονομικό φορέα

της επιλογής του χωρίς την υποχρέωση σύναψης σχετικής έγγραφης σύμβασης (αγορά με τιμολόγια)... 2...

3. Οι συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών ποσού μεγαλύτερου των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ χωρίς ΦΠΑ υποβάλλονται στην αρμόδια αρχή για έγκριση. Η αρμόδια αρχή οφείλει να εγκρίνει τις συμβάσεις μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός από την υποβολή τους, μετά την παρέλευση της οποίας τεκμαίρεται η έγκριση. 4...

5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζονται οι ειδικότεροι όροι των διαγωνισμών της παραγράφου 1, οι όροι των συμβάσεων που υπογράφονται και η εξαίρεση από την υποχρέωση διεξαγωγής διαγωνισμού σε περιπτώσεις κατεπείγοντος. 6...»

Άρθρο 50 παρ. 1 «1. Περιουσία, η οποία διατίθεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του παρόντος αποτελεί ίδρυμα που διοικείται σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη συστατική πράξη, όταν η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται σε φυσικά πρόσωπα ή σε νομικά πρόσωπα που συνιστώνται με αυτήν...2...»

Άρθρο 51 παρ. 1 «1.Για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου εκδίδεται προεδρικό διάταγμα, με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού. Με το διάταγμα εγκρίνεται ο οργανισμός του ιδρύματος, ο οποίος συντάσσεται από τον εκτελεστή ή τους διοικητές του ιδρύματος σύμφωνα με όσα ορίζονται στη συστατική πράξη ή από την αρμόδια αρχή σε περίπτωση που αυτοί αμελούν...»

Άρθρο 52 παρ. 1 «1. Με τον οργανισμό του ιδρύματος ορίζονται η μορφή, η επωνυμία, η διοίκηση και εκπροσώπηση του, η περιουσία, η οικονομική του διαχείριση, τα μέσα και ο τρόπος εκτέλεσης του σκοπού και συμπληρώνονται τυχόν ελλείψεις των όρων της συστατικής πράξης. ... Τροποποιήσεις του οργανισμού εγκρίνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 51...»

Άρθρο 58 παρ. 4, 6 και 7 «1...2...3... 4. Απαγορεύεται η σύναψη συμβάσεων των προηγούμενων παραγράφων με τα πρόσωπα που διοικούν το ίδρυμα ή διαχειρίζονται την περιουσία του, τους συζύγους και τους συγγενείς των προσώπων αυτών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι του τρίτου βαθμού, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τους ανωτέρω, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη του ιδρύματος. 5...

6. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και του αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού μπορεί να καθορίζεται το ανώτατο όριο αποδοχών των απασχολούμενων με οποιαδήποτε σχέση και των διευθυντικών στελεχών των ιδρυμάτων και οι αποζημιώσεις των μελών των διοικήσεων τους, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική τους πράξη, βάσει των προσόντων τους, του χρόνου απασχόλησης τους και των αποδοχών των υπαλλήλων του ιδιωτικού τομέα.

7. Για τις συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών ισχύουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 48.»

Άρθρο 82 παρ. 1, 8 και 9 «1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασης τους...2. ... 3. ... 4... 5. ...6.7...

8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α` 455), β) το ν.δ. 430/1970 (Α` 25), γ) ο ν. 455/1976 (Α` 277), δ) το β δ. 18.9-20.10/1947 (Α` 223), ε) τα άρθρα 1865, 1866 εδάφιο δεύτερο και 1869 του Αστικού Κώδικα, στ) Κάθε γενική ή ειδική διάταξη, η οποία αφορά θέματα, που ρυθμίζονται από αυτόν ή αντίκεινται στις διατάξεις του...

9. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου, κάθε παραπομπή στον α.ν. 2039/1939 ή γενικά στη νομοθεσία περί Εθνικών Κληροδοτημάτων, νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του.»

10. Στα άρθρα 4 παρ. 1, 2, 3 και 5, 11 και 12 του ΠΔ .../1976 (Α`.../1976) «Περί εγκρίσεως συστάσεως κοινωφελούς Ιδρύματος υπό την επωνυμία «Ο. ΙΔΡΥΜΑ Ο Α. Β.» και κυρώσεως του Οργανισμού αυτού» ορίζεται ότι:

Άρθρο 4 «1. Το Ίδρυμα διοικείται υπό πενταμελούς Διοικητικού Συμβουλίου, αποτελούμενου εκ των :α)...β)...γ)...δ)...ε)...

2. Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κωλυόμενον, παραιτούμενον ή απολειπόμενον αντικαθίσταται δι' άλλου, εκλεγόμενου δι' αποφάσεως των λοιπών μελών, εφαρμοζομένων όμως των διατάξεων του Α,Ν, 2039/1939.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιον εκλέγει ανά τριετίαν, μεταξύ των μελών αυτού, τον Πρόεδρον,... 4...

5. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρέχουν τας υπηρεσίας των αμισθί, δικαιούμενα μόνον οδοιπορικών εξόδων, νομίμως αποδεικνυόμενων. 6...»

Άρθρο 11 «Αι εις προσωπικόν ανάγκαι του Ιδρύματος, εφόσον ήθελον εμφανισθή, θα εξυπηρετούνται δια της προσλήψεως ειδικού γραμματέως ή υπαλλήλου, βάσει αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου, υποκειμένης εις την έγκρισιν του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων».

Άρθρο 12 «Το Ίδρυμα υπόκειται εις την εν γένει εποπτείαν και τον έλεγχον των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, ..!».

11. Στα άρθρα 1 παρ.1, 4 παρ.1 και 8 και 5 του από ../1982 Π.Δ. (Β´.../1982) ορίστηκε ότι:

Άρθρο 1 «1. Το κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Λ... ΙΔΡΥΜΑ – Μ.. Τ.. Π..» που συστήθηκε από τον Ο...Α. Λ... αποτελεί Νομικό πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και διέπεται από τις διατάξεις της συστατικής του πράξης, του οργανισμού του, του Α.Ν 2039/39, όπως κάθε φορά ισχύει ο Νόμος αυτός και των διαταγμάτων που εκδόθηκαν ή θα εκδοθούν σε εκτέλεση του Νόμου τούτου....»

Άρθρο 4 «1. Το Ίδρυμα διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από : α) 8. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρέχουν τις υπηρεσίες τους χωρίς αμοιβή».

Άρθρο 5 «Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στη Διοίκηση και λειτουργία του Ιδρύματος, τη διαχείριση της περιουσίας και τη διάθεση των πόρων του,.... Ειδικότερα το Διοικητικό Συμβούλιο: α)... β)... γ) ... δ) Αναθέτει την εκτέλεση των αποφάσεων στις αρμόδιες για κάθε θέμα και περίπτωση Επιτροπές, τα μέλη των οποίων εκλέγονται από αυτό και ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Προέδρου. Τα μέλη των Επιτροπών αυτών παρέχουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν. ε) Συγκροτεί εφόσον υπάρχει ανάγκη και επαρκούν οι πόροι του Ιδρύματος, Ειδικές Επιτροπές Εμπειρογνομώνων, τα μέλη των οποίων αμείβονται, εκτός εκείνων που είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου... στ)... ζ) Αποφασίζει την πρόσληψη ή απόλυση του αναγκαίου προσωπικού του Ιδρύματος, σύμφωνα με τους όρους των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας ... η) Διορίζει και ανακαλεί πληρεξούσιους δικηγόρους του Ιδρύματος. θ) ...»

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

12. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

13. Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 109 του Συντάγματος, η προστασία και κατοχύρωση της θέλησης των διαθετών ή δωρητών ως προς τις υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελούς σκοπού διατάξεις, δεν αφορά μόνο στον οριζόμενο με τη διαθήκη ή τη δωρεά σκοπό, αλλά εκτείνεται και στον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας που έχει διατεθεί ή δωρηθεί. Οι όροι αυτοί αποτελούν μαζί με τον κοινωφελή σκοπό, ουσιώδες μέρος της βούλησης του δωρητή ή διαθέτη και έτσι εμπίπτουν στην συνταγματική προστασία του ως άνω άρθρου,² προκειμένου να αποκλείονται επεμβάσεις του Κράτους, διοίκησης αλλά και νομοθετικής εξουσίας, οι οποίες θα μπορούσαν να μεταβάλουν τον σκοπό ή τον τρόπο εκπλήρωσής του, όπως ορίστηκε από τους διαθέτες ή τους δωρητές³. Επομένως, σύμφωνα με την παραπάνω συνταγματική διάταξη, σε συνδυασμό και με τον νόμο 4182/2013, η πιστή και επακριβής εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών, με την οποία διατίθενται περιουσιακά στοιχεία με κληρονομία, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Κράτους ή χάριν κοινωφελών σκοπών, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, που ενεργεί μέσω των αρμοδίων οργάνων του για την διασφάλισή της.

14. Περαιτέρω στα άρθρα 65 επόμενα του ΑΚ ρυθμίζονται τα θέματα της διοίκησης των νομικών προσώπων του ιδιωτικού δικαίου ως οργάνου, το οποίο είναι αναγκαίο για τη λειτουργία του νομικού προσώπου, την επιμέλεια των υποθέσεών του και την εκπροσώπησή του, ώστε να μπορεί να εκπληρωθεί ο σκοπός, τον οποίο αυτό επιδιώκει.

Ειδικότερα, στο άρθρο 68 του ΑΚ ορίζεται ότι η έκταση της εξουσίας του έχοντος την διοίκηση του νομικού προσώπου προσδιορίζεται από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό του νομικού προσώπου, ενώ στο άρθρο 69 ΑΚ ρυθμίζονται οι περιπτώσεις

² Βλ. ΣτΕ 1354/2000, ΤΝΠ Νόμος με εκεί παραπομπές σε ΣτΕ 1324/1982, 112/1983.

³ Βλ. ΣτΕ 104/2021, 3921/2011, 1354/2000, 112/1983, ΣτΕ 3636/1999, 1718/1990, 508/1987, 400/1986 κ.α. ΓνωμΟΛΝΣΚ 250/2005, Γνωμ ΝΣΚ 62/2019, 18/2015, 206/2014.

της σύγκρουσης μεταξύ των συμφερόντων των προσώπων της διοίκησης και του νομικού προσώπου, αποβλέποντας στη άρση των δυσχερειών στη λειτουργία της διοίκησής του και την αποτροπή λήψης αποφάσεων που θίγουν τα συμφέροντά του. Η ως άνω διάταξη έχει εκτεταμένο πεδίο εφαρμογής διότι δεν περιορίζεται μόνο στα νομικά πρόσωπα του Αστικού Κώδικα, αλλά εφαρμόζεται σε όλα ανεξαιρέτως τα νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού δικαίου ⁴, εκτός αν άλλως ορίζεται σε ειδικότερους νόμους και συνεπώς και στα ιδρύματα του ιδιωτικού δικαίου.

15. Όπως γίνεται δεκτό από τη θεωρία και τη νομολογία, σύγκρουση συμφερόντων υπάρχει σε κάθε περίπτωση, κατά την οποία τα διοικούντα πρόσωπα έχουν δικό τους ατομικό συμφέρον είτε ενισχύουν συμφέρον τρίτου, αντίθετο προς αυτό του νομικού προσώπου και συνεπώς κωλύονται να το εκπροσωπήσουν, με αποτέλεσμα να μην υφίσταται στην πραγματικότητα ενεργή υπέρ των συμφερόντων του νομικού προσώπου διοίκηση. Με τη σύγκρουση αυτή παραβιάζεται η οργανική υποχρέωση πίστης για την επίτευξη και προώθηση του σκοπού του νομικού προσώπου. Τέτοια σύγκρουση υπάρχει ιδίως, όταν πρόκειται να συναφθεί σύμβαση μεταξύ εκείνων που διοικούν το νομικό πρόσωπο ατομικά και του εκπροσωπούμενου από αυτούς νομικού προσώπου ή σε περίπτωση διεξαγωγής δίκης ανάμεσα σε αυτούς που διοικούν και το νομικό πρόσωπο, οπότε και παραβιάζεται η υποχρέωση ιδιαίτερης αφοσίωσης και πίστης, που αυτοί οφείλουν στο νομικό πρόσωπο.⁵

16. Περαιτέρω, για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος ως ιδιαίτερου νομικού προσώπου, σύμφωνα με τα άρθρα 108 έως 114 του ΑΚ απαιτούνται: α) ιδρυτική πράξη, που μπορεί να είναι οποιασδήποτε μορφής πράξη διάθεσης εν ζωή ή διάταξη τελευταίας βούλησης και β) έγκριση της πολιτείας, η οποία παρέχεται με προεδρικό διάταγμα (Γνωμ ΝΣΚ 149/2012), το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμοδίου ως εκ του σκοπού Υπουργού. Ανάλογη ρύθμιση για τη σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος προβλέπει και το άρθρο 51 του ν. 4182/2013. Κατά την έννοια δε του άρθρου 52 του ίδιου νόμου η λειτουργία των κοινωφελών ιδρυμάτων διέπεται από το καταστατικό ή τον οργανισμό τους.

⁴Βλ. Παναγιώτης Λαδάς, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα- Θεσ/νίκη, 2007, σελ. 510 επ.).

⁵Παναγιώτης Λαδάς, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, ο.π.

17. Ακολούθως, όπως γίνεται παγίως δεκτό, ο κατά το άρθρο 2 του ν. 4182/2013 έλεγχος και εποπτεία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ή του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης (όταν ο σκοπός της περιουσίας εκπληρώνεται κατά κύριο λόγο μέσα στα όρια μίας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή όταν η περιουσία βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της μέσα στα όρια αυτής) επί των υπέρ κοινωνικών σκοπών καταλειπομένων περιουσιών, περιορίζεται στην τήρηση των διατάξεων του νόμου και της συστατικής πράξης και δεν μπορεί να είναι ουσιαστικός.⁶ Οι διατάξεις δε του νόμου 4182/2013 ισχύουν επικουρικά, εφόσον τα προβλεπόμενα από αυτές θέματα δεν ρυθμίζονται από τη συστατική πράξη του κοινωνικού Ιδρύματος ή ρυθμίζονται ατελώς σε αυτήν, εκτός φυσικά από τις δημόσιας τάξης διατάξεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση υπερισχύουν των τυχόν αντίθετων διατάξεων της ιδρυτικής πράξης.⁷

18. Περαιτέρω σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17 του ν. 4182/2013 οι διοικητές των Ιδρυμάτων οφείλουν να δηλώσουν αν αποδέχονται τον ορισμό τους, με έγγραφη δήλωση που υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την ημέρα που τους γνωστοποιήθηκε η δημοσίευση της σχετικής απόφασης και προσκλήθηκαν να αναλάβουν τα καθήκοντά τους ή από την καθ' οιονδήποτε τρόπο γνώση του διορισμού τους. Μετά την αποδοχή του διορισμού τους, θεωρείται ότι αυτοί ασκούν δημόσιο λειτούργημα.

19. Επίσης στο άρθρο 19 του ανωτέρω νόμου ορίζεται ότι κατά τον διορισμό μελών στο διοικητικό συμβούλιο του Ιδρύματος ελέγχονται τα τυχόν κωλύματα εκλογής των διορισθέντων και σε περίπτωση ύπαρξης κωλύματος, αυτοί αντικαθίστανται. Λόγο αντικατάστασης αποτελεί σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, μεταξύ άλλων και η σύγκρουση συμφερόντων αυτών, των ανιόντων, κατιόντων, αδελφών και της συζύγου τους προς την περιουσία του Ιδρύματος. Ο έλεγχος της αρμόδιας αρχής περιορίζεται στην εξέταση τυχόν συνδρομής κωλυμάτων διορισμού, κατά τις διατάξεις του νόμου και ειδικότερα των άρθρων 18 και 19 του ν. 4182/2013 και τους όρους της συστατικής

⁶Γνωμ ΝΣΚ 206/2014.

⁷ΑΠ 1542/1998, ΓνωμΟΛΝΣΚ 250/2005, 66/2015.

πράξης. Η ενημέρωση άλλωστε από την αρμόδια αρχή για τη συνδρομή κωλυμάτων υποχρεώνει το κοινωφελές Ίδρυμα να αντικαταστήσει άμεσα τον διορισθέντα.⁸

20. Ακολούθως στο άρθρο 48 παρ 2 του νόμου 4182/2013 ορίζεται ότι, ειδικά για τη σύναψη από το Κοινωφελές Ίδρυμα συμβάσεων, οι οποίες αφορούν προμήθειες και παροχή υπηρεσιών, εισάγεται ως κανόνας η διεξαγωγή πρόχειρου διαγωνισμού. Οι εν λόγω συμβάσεις υποβάλλονται για έγκριση στην αρμόδια αρχή, η οποία οφείλει να τις εγκρίνει εντός ενός (1) μηνός από την υποβολή τους, άλλως η έγκριση τεκμαίρεται.

21. Επίσης στο άρθρο 58 παρ. 4 του ν. 4182/2013 τίθεται απαγόρευση σύναψης συμβάσεων με τα πρόσωπα που διοικούν το ίδρυμα ή διαχειρίζονται την περιουσία του, τους συζύγους και τους συγγενείς των προσώπων αυτών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι του τρίτου βαθμού, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τα ανωτέρω πρόσωπα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη του Ιδρύματος προκειμένου να αποτρέπονται φαινόμενα διασπάθισης της περιουσίας του Ιδρύματος.⁹

Περαιτέρω στην παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι εφόσον δεν απαγορεύεται από τη συστατική πράξη, δύναται, με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού, να καθορίζεται το ανώτατο όριο αποδοχών των απασχολούμενων με οποιαδήποτε σχέση στα Ιδρύματα, των διευθυντικών στελεχών των ιδρυμάτων καθώς και οι αποζημιώσεις των μελών των διοικήσεών τους, βάσει των προσόντων τους, του χρόνου απασχόλησης τους και των αποδοχών των υπαλλήλων του ιδιωτικού τομέα, ώστε να διαφυλάσσεται η περιουσία του ιδρύματος από την καταβολή υπερβολικών δαπανών μισθοδοσίας. Στη δε παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι, για τις συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών των Ιδρυμάτων

⁸Αυτό συνάγεται και από την αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω νόμου στην οποία αναγράφεται σχετικά με το άρθρο 19 ότι: «Στις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου αυτού ρυθμίζεται η περίπτωση αντικατάστασης εκτελεστή διαθήκης ή διοικητή ιδρύματος με επιλογή από τους λοιπούς(εκτελεστές ή μέλη της διοίκησης). Σε αυτή την περίπτωση ο αντικαταστάτης ορίζεται με μόνη την απόφαση των λοιπών η οποία κοινοποιείται εν συνεχεία στην αρμόδια αρχή. Ο έλεγχος της αρμόδιας αρχής περιορίζεται στην εξέταση τυχόν συνδρομής κωλύματος διορισμού...»

⁹Βλ. αιτιολογική έκθεση «...Στην παράγραφο 4 τίθεται απαγόρευση σύναψης συμβάσεων με τους διοικητές, διαχειριστές και υπαλλήλους του ιδρύματος, καθώς και τους συγγενείς αυτών μέχρι τρίτου βαθμού, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα υπερτιμολόγησης και, συνεπώς, διασπάθισης της περιουσίας του».

ισχύουν τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 48, δηλαδή προκρίνεται η διενέργεια πρόχειρου διαγωνισμού κλπ. Η παράγραφος αυτή αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην παροχή υπηρεσιών από πρόσωπα που ενεργούν πράξεις λόγω της ιδιότητας τους (όπως π.χ. δικηγόροι, συμβ/φοι, μηχανικοί, οικονομικοί ελεγκτές και σύμβουλοι κλπ). Ειδικά όμως για τις αμοιβές μηχανικών που αφορούν την εκτέλεση έργων, εφαρμόζονται τα οριζόμενα στην παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου.

22. Συνεπώς, κατά τα ανωτέρω, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ενός ιδρύματος δύνανται, κατ' εξαίρεση, να λαμβάνουν αμοιβή ή άλλες παροχές – αποζημιώσεις, για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο Ίδρυμα, κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους ως διοικούντες αυτό, εφόσον κάτι τέτοιο επιτρέπεται και προβλέπεται ρητά στη συστατική πράξη και τον Οργανισμό του Ιδρύματος. Εξάλλου, οι αμοιβές δύνανται να διακρίνονται στις αμοιβές για υπηρεσίες που προσφέρουν τα μέλη λόγω της συμμετοχής τους στο διοικητικό συμβούλιο του Ιδρύματος αλλά και σε αμοιβές για υπηρεσίες που προσφέρουν λόγω τυχόν ειδικής σχέσης με το Ίδρυμα (π.χ. σύμβαση εργασίας, σύμβαση έργου, εντολή κ.ά.).¹⁰

23. Εν προκειμένω, σύμφωνα με το υποβληθέν από την ερωτώσα υπηρεσία ιστορικό, το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος με την επωνυμία «Ο. Ίδρυμα ο Α. Β.» κατά την με αριθμ.../2021 συνεδρίασή του εξέλεξε τον Σ. Δ. ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, και ειδικότερα ως Πρόεδρο αυτού, σε αντικατάσταση του αποβιώσαντος Προέδρου και Ιδρυτή του, Μ. Χ. Ο νεοεκλεγείς όμως Πρόεδρος του Ιδρύματος εργαζόταν ήδη από το έτος 2012 και συνεχίζει να εργάζεται στο ίδρυμα με σχέση εξαρτημένης εργασίας, ως τυπογράφος.

24. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη της ως άνω σχέσης εξαρτημένης εργασίας, με αμοιβή καταβαλλόμενη σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία από τα έσοδα του Ιδρύματος, καθιστά την ως άνω εκλογή μη νόμιμη, διότι αφενός έρχεται σε αντίθεση με τη βούληση του διαθέτη, όπως αυτή αποτυπώνεται στην συστατική πράξη του Ιδρύματος, που ορίζει ότι οι διοικούντες παρέχουν υπηρεσίες στο ίδρυμα χωρίς αμοιβή, και αφετέρου η

¹⁰ Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου 4182/2013 στην παράγραφο 6 παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών για την έκδοση απόφασης, με την οποία καθορίζονται οι αποδοχές των υπαλλήλων των ιδρυμάτων και οι αποζημιώσεις των μελών των διοικήσεών τους, προκειμένου να μην διασπαθίζεται η περιουσία του ιδρύματος με υπερβολικές δαπάνες μισθοδοσίας. Η προβλεπόμενη Υπουργική απόφαση δεν έχει εκδοθεί.

ύπαρξη σύμβασης παροχής υπηρεσιών εξαρτημένης εργασίας, βάσει της οποίας ο εργαζόμενος και νυν Πρόεδρος του Ιδρύματος υπόκειται σε νομική και προσωπική εξάρτηση από τον εργοδότη - νομικό πρόσωπο, συνιστά λόγο σύγκρουσης συμφερόντων κατ' άρθρο 58 παρ. 4 του ν. 4182/2013. Και τούτο διότι στην προκειμένη περίπτωση, υπάρχει ενεργό ιδιωτικό συμφέρον ικανό να επηρεάσει την αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση των καθηκόντων ενός οργάνου διοίκησης και δη Προέδρου του Ιδρύματος και άρα υφίσταται περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ του εργαζομένου ατομικά και του εργοδότη και συγχρόνως εκπροσωπούμενου από αυτόν νομικού προσώπου – Ιδρύματος, η οποία δύναται να προκαλέσει δυσχέρειες στη λειτουργία της διοίκησης και να οδηγήσει στη δημιουργία αποφάσεων που θίγουν τα συμφέροντά του Ιδρύματος. Επομένως η ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων συνιστά κώλυμα εκλογής του ως άνω προσώπου στη Διοίκηση του Ιδρύματος και η αρμόδια αρχή κατά την εξέταση της ύπαρξης ή μη κωλυμάτων διορισμού αυτού, κατά τις διατάξεις του νόμου και τους όρους της συστατικής πράξης, θα πρέπει να ενημερώσει το Ίδρυμα περί της συνδρομής του ως άνω κωλύματος και στη συνέχεια το Ίδρυμα υποχρεούται να αντικαταστήσει τον εκλεγέντα.

25. Περαιτέρω, όσον αφορά το κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Λ. ΙΔΡΥΜΑ – Μ. Τ. Π.» ο Οργανισμός αυτού ομοίως ορίζει ότι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο Ίδρυμα χωρίς αμοιβή. Στο δε άρθρο 5 του Οργανισμού του Ιδρύματος ορίζεται επιπροσθέτως ότι η ίδια ρύθμιση ισχύει και όταν μέλη του ΔΣ του ιδρύματος συμμετέχουν σε επιτροπές που συστήνονται για την υλοποίηση των αποφάσεων του Ιδρύματος, στις οποίες επίσης αυτά παρέχουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν. Ειδικότερη ακόμα πρόβλεψη υπάρχει για τις περιπτώσεις που συγκροτούνται, εφόσον υπάρχει ανάγκη και επαρκούν οι πόροι του Ιδρύματος, «Ειδικές Επιτροπές Εμπειρογνομώνων», τα μέλη των οποίων αμείβονται, όπου επίσης αναφέρεται ότι τα μέλη και αυτών των επιτροπών δεν αμείβονται, εφόσον είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται η εκπεφρασμένη βούληση του διαθέτη ότι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος ως δημόσιοι λειτουργοί θα πρέπει να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο Ίδρυμα, από οποιαδήποτε θέση, χωρίς αμοιβή.

26. Επομένως, εφόσον κατά την έννοια του άρθρου 52 του ν.4182/2013 η λειτουργία των κοινωφελών ιδρυμάτων διέπεται πρωτίστως από το καταστατικό ή τον οργανισμό τους, και συμπληρωματικά από το νόμο, στις εξεταζόμενες περιπτώσεις από το όλο πνεύμα των διατάξεων των Οργανισμών των ανωτέρω Ιδρυμάτων και λόγω έλλειψης αντίθετης ρητής διάταξης, συνάγεται ότι δεν είναι επιτρεπτή η παράλληλη απασχόληση έναντι αμοιβής, των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων τους στα ως άνω Ιδρύματα με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή με σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών.

27. Σημειωτέον ότι, από τις εφαρμοστέες διατάξεις του άρθρου 58 παρ. 4 του ν. 4182/2013, οι οποίες επίσης απαγορεύουν την σύναψη συμβάσεων μεταξύ των προσώπων που διοικούν το ίδρυμα ή διαχειρίζονται την περιουσία του, με το Ίδρυμα, συνάγεται ότι η βούληση του νομοθέτη είναι να μην επιτρέπεται η σύναψη σχέσεων παροχής υπηρεσιών και λοιπών συμβάσεων με τους διοικητές, διαχειριστές και υπαλλήλους των ιδρυμάτων, καθώς και τους συγγενείς αυτών μέχρι τρίτου βαθμού, προκειμένου να αποφεύγονται φαινόμενα διασπάθισης της περιουσίας των Ιδρυμάτων, εκτός εάν η εκπεφρασμένη βούληση του διαθέτη, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στη συστατική πράξη και τον Οργανισμό του Ιδρύματος, ρητά ορίζει ότι επιτρέπεται. Σε κάθε περίπτωση όμως, ήτοι ακόμα και όταν η συστατική πράξη του Ιδρύματος επιτρέπει την σύναψη συμβάσεων μεταξύ των προσώπων που διοικούν το ίδρυμα ή διαχειρίζονται την περιουσία του, με το Ίδρυμα, έναντι αμοιβής, ερευνητέο καθίσταται, ανάλογα με τη φύση και τη μορφή της τυχόν ειδικής σχέσης του μέλους με το Ίδρυμα (π.χ. σύμβαση εργασίας, σύμβαση έργου, εντολής κ.ά.), κατά πόσο η ύπαρξη του ενεργού ιδιωτικού συμφέροντος του μέλους μπορεί να επηρεάσει την αμερόληπτη και αντικειμενική εκτέλεση των καθηκόντων του ως οργάνου διοίκησης και άρα το κατά πόσο συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ του μέλους ατομικά και του εκπροσωπούμενου από αυτό νομικού προσώπου – Ιδρύματος.

Απάντηση

28. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α΄ Τμήμα) ομόφωνα γνωμοδοτεί ότι και στις δύο (2) περιπτώσεις των κοινωφελών Ιδρυμάτων του ερωτήματος, δεν είναι επιτρεπτή η παράλληλη απασχόλησή των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων τους στα ως άνω Ιδρύματα με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή με σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, διότι

αυτό δεν επιτρέπεται ρητά στη συστατική πράξη και στον Οργανισμό τους, οπότε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 58 παρ. 4 του ν. 4182/2013, αυτή (η παράλληλη απασχόληση) συνιστά περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 23 Φεβρουαρίου 2024

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Στυλιανή Χαριτάκη

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ελένη Κωστάντη

Πάρεδρος ΝΣΚ